

Julkaisija Helsingin yliopisto, Luonnontieteellinen keskusmuseo LUOMUS, Kasvitieteen yksikkö.

Toimitus Mikko Piirainen (päätoimittaja, puh. 02941 24438), Leena Helynranta (toimitussihteeri, puh. 02941 24435), Juha Suominen, Pertti Uotila.

Toimituksen osoite, Luonnontieteellinen keskusmuseo LUOMUS, PL 7, 00014 Helsingin yliopisto.

Toimituksen sähköpostiosoitteet ovat muotoa etunimi.sukunimi@helsinki.fi (paitsi juha.suominen@kopteri.net).

Tilaukset ja osoitteenmuutokset Paula Björn, puh. 02941 24437, postiosoite yllä, sähköposti kasvimuseo@helsinki.fi.

Taitto Leena Helynranta. **Painatus** Vammalan Kirjapaino, Sastamala.

Lutukka ilmestyy vuosittain neljänä numerona. Vuoden 2015 vuosikerran tilaushinta on 23,50 € (sis. alv. 10 %).

www.luomus.fi/lutukka

Lutukka is a floristic periodical quarterly published by the Botany Unit, Finnish Museum of Natural History, University of Helsinki. It contains small articles on Finnish flora, both flowering plants and cryptogams, floristics, important plant finds, floristic mapping, threatened plants, working techniques, news and book reviews. Lutukka is the Finnish name of *Capsella bursa-pastoris* (L.) Medik.

Editors Mikko Piirainen (Editor-in-Chief), Leena Helynranta, Juha Suominen, Pertti Uotila.

Address Botany Unit, Finnish Museum of Natural History, P.O. Box 7, FI-00014 University of Helsinki.

Kansikuva Sykeröpoimulehti (*Alchemilla hirsuticaulis*) löytyi Ruokolahden Syyspohjasta 1980-luvulla tehdyn ilmoituksen perusteella. Kasvupaikka oli säilynyt niitetyllä pientareella pellon ja hiekkatien välissä. – Kuva Juha Jantunen 14.8.2014.

raapiot raate raatihuonevilliini raffiapalmut raani raappaohdakkeet raatekasvit Korkkaa Kassu raatokukat raatteet rafflesiat

Botanisteille kasvien tieteelliset nimet ovat jokapäiväistä ammattikieltä. Kuitenkin ”normaalit ihmiset” eli tässä yhteydessä selvä enemmistö suomalaisista haluaa puhua, kirjoittaa, kuulla ja lukea kasveista vain tai myös niiden suomenkielisillä nimillä. Siksi niitä tarvitaan mahdollisimman yksiselitteisinä ja suositeltavina kasvioissa ja ehkä vielä painokkaammin puutarha- ja rohdoskaupassa sekä yleistajuisissa artikkeleissa, esitelmissä, tv- ja radio-ohjelmissä ja kirjoissa (jopa romaaneissa ja runoelmissa!) sekä kaikenlaisessa muussa valistuksessa. Ja tarve on viime aikoina kovasti kasvanut matkailun ja muun kansainvälistymisen ohessa.

Suomen Biologian Seura Vanamo määrittelee päätehtäväkseen *toimia Suomen biologien yhdysiteenä ja edistää biologista tutkimusta ja suomen kielen käyttöä biologian alalla*. Vuonna 1897 vahvistetuissa ensimmäisissä säännöissään seuran tarkoituksiksi todettiin *edistää suomen kielen käytäntöä luonnontieteen, varsinkin kasvi- ja eläintieteen alalla* ja vuosikokouspäiväksi määrättiin Elias Lönnrotin nimipäivä eli silloin 17. huhtikuuta. Juurilleen uskollisena ja Lönnrotin perintöä seuraten Vanamo on pannotanut myös eliöiden suomenkielisiin nimiin, joita käsittelevät ja sorvaavat seuran piirissä työskentelevät nimistötoimikunnat. Yksi niistä on putkilokasvien nimistötoimikunta, jonka jäseninä ovat tätä nykyä Arto Kurto (pj), Pent-

ti Alanko, Leo Junikka ja Henry Väre Luonnontieteellisen keskusmuseon kasvitieteen yksiköstä sekä Markku A. Huttunen Joensuussa toimivasta Luonnontieteellisen keskusmuseon ja Itä-Suomen yliopiston digitointikeskus Digitariumista.

Ennen mukaan tuloani Vanamon putkilokasvitoimikunnan suuria urakoita olivat muun muassa Kasvien maailma -kirjasarjan ja Retkeilykasvion suomenkieliset nimistöt. Jaakko Jalasta seuraavana puheenjohtajana olen 1990-luvun puolivälistä asti itse päässyt nauttimaan (ja joskus kärsimäänkin) esimerkiksi Välimeren alueen, Kanarian, Azorien, Tasmanian ja CITES-sopimuksen kasvien suomeksi nimeämisestä, mutta paljon on tullut paneuduttua myös oman maan viljely- ja luonnonkasvien kansallisiin nimiin. Luonnonkasviemme osalta työllistäväntä on ollut rotujen nimeäminen ja lajinimien tarkentaminen, joka on tullut yhä tarpeellisemmaksi ulkomaisten tai Suomessa vain satunnaisina tavattujen lähilajien nimeämisen johdannaisena. Myös ns. kriittisten sukujen – kuten voikukat ja keltanot – suomeksi nimeämisen on pyynnöistä syvennytty. Ylipääntäänkin nimeämisiä tehdään tarpeen mukaan; kaikkia maailman putkilokasveja ei sentään ole tarkoitus urakoida suomeksi. Uusia suomalaisia nimiä haluavan täytyykin perustella pyyntönsä ja mieluusti myös antaa omia ehdotuksiaan nimiksi.

Aluksi Vanamon toimikunnan antamat nimet vain kirjattiin paperille, sittemmin niitä käsiteltiin julkaisemattomana taulukkotiedostona. Siihen koottiin myös kaikki edeltäjemme antamat nimet lukuun ottamatta Puutarhaliiton oman toimikunnan viljelykasvien nimistön pääosaa. Jolloinkin 2000-luvun alkuvuosikymmenellä, kun tietokanta oli jo kasvanut mittavaksi ja kyselyt siitä enenivät, tuli ajankohtaiseksi saattaa koko nimistö kaikkien saataville tietoverkossa. Erinäisten vaiheiden jälkeen tämä on toteutunut osana Kansalliskirjaston ontologiapalvelua Fintoa niin elegantisti, että tohdin tässä tuoda julki osoitteet www.kassuontologia.net ja finto.fi/kassu/fi, joista itse kukin saa lisätietoa ja pääsee kokeilemaan Kassua eli Kasvien suomenkieliset nimet -ontologiaa. Sen teknisestä toteutuksesta ja ylläpidosta vastaavat Aalto-yliopiston semanttisen laskennan tutkimusryhmän (SeCo) Nina Laurenne ja Jouni Tuominen – heille suuri kiitos yhteistyöstä.

Käsitteinen (kuten ontologia) Kassu saattaa aluksi tuntua oudolta, koska se kuuluu osana suureen kokonaisuuteen, joka vaatii yhteiset erityispiirteensä. Katsokaa, käyttäkää ja antakaa palautetta (mahdollista molemmissa yllä sanotuissa osoitteissa). Kehutkin kelpaavat. — Arto Kurto